

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Verslag Bestuurlijk Overleg Regionaal Landschap

Donderdag 22 juni 2017 (09.00 uur tot 11.00 uur) | 0.67 (Provinciehuis)

Aanwezig: Henk van Hooft (voorzitter), Catrien Scholten (secretaris), Jan ten Kate (gemeente de Wolden), Dick Dijkstra (Recreatieschap), Minne Wiersma (MvW), Nico Driessen (IVN), Gert-Jan Bent (gemeente Midden-Drenthe), Henk van de Boer (gemeente Ooststellingwerf), Homme Geertsma (gemeente Westerveld), Raymond Beerendonk (Recron-Reeënwissel), Jan Bloemerts (LTO-Noord), Hans Peereboom (Waterschap DOD), Taco van Heiligenberg (Natuurmonumenten), Jori Wolf (Staatsbosbeheer), Bert Hummelen (Staatsbosbeheer), Henk Jumelet (Provincie Drenthe), Elaine Sapulete (Provincie Drenthe, verslag)

Afwezig: Johannes Kramer (Provincie Fryslân), Erwin van Liempd (Het Drentse Landschap), Drents-Particulier Grondbezit

1. Opening en welkom

De voorzitter Henk van Hooft opent de vergadering en heet alle aanwezigen van harte welkom. Deelt mee dat Jan ten Kate het overleg eerder zal verlaten en dat Bert Hummelen 10 minuten later is.

2. Vaststelling agenda

De agenda is ongewijzigd vastgesteld.

Jan Bloemerts: Er staat voldoende op de agenda om verder te praten waar het allemaal is misgegaan. Het ging toch vooral om een stukje communicatie bij het vorige overleg op donderdag 20 april 2017 waar wij als stuurgroep een protocol hebben afgesproken in de verwachting dat er een besluit zou komen. Er was een afspraak gemaakt met een journalist dat het niet eerder gepubliceerd zou worden. Er is daar iets misgegaan en dat had niet moeten gebeuren.

3. Verslag van de Stuurgroep van 20 april 2017

Het verslag is ongewijzigd vastgesteld.

4. Herintroductie edelherten en damherten

Na donderdag 20 april 2017 is er afgesproken dat Henk van Hooft een belronde zou doen naar ieder van de leden van de stuurgroep. Dit om te kijken hoe er wordt gekeken naar de ontstane situatie en welke mogelijkheden er zijn voor vervolg. De belronde heeft plaatst gevonden. Met de soorten effecten rapportage (SER) is een belangrijk document gemaakt waarin geïnventariseerd is wat de kansen, mogelijkheden, risico's, lusten en lasten zijn. De discussie gaat over het traject hoe wij verder kunnen komen. Er is een aantal gesprekken gevoerd met o.a. de terreinbeheerders, de gedeputeerden van Drenthe en Friesland en ook met wethouders in het bijzijn van de gedeputeerde van Drenthe en met de LTO-vertegenwoordiger. Tijdens de gesprekken zijn de mogelijkheden nog weer eens verkend en zijn de beelden aan elkaar terug gegeven.

Wat zou vanuit de uitgangspunten die wij hebben (naar aanleiding van de verzonden notitie) en vanuit de wens die er is om tot de introductie van de edelherten te komen, moeten gebeuren. Wat zou dan de benadering kunnen zijn waarbij het aantrekkelijk en mogelijk is om herten te laten komen?

Jan Bloemerts: Optie 1 uit het voorstel, dus kijken waar kan direct bij aanvang het hek open, die optie vindt LTO niet haalbaar, zoals we in april ook hebben besproken. Dat is voor de achterban van LTO geen optie om aan te willen meewerken. Optie 2 biedt de achterban wat meer mogelijkheden. Voor de duidelijkheid dat zou dus het gehele gebied kunnen zijn en het zou ook een deelgebied kunnen zijn dat in een raster wordt gezet.

Taco van Heiligenberg: Er zit een klein verschil tussen beide varianten. Bij variant twee wordt er uitgegaan van een gesloten gebied (helemaal gesloten, helemaal omrasterd) en dat het pas open gaat nadat aan een zekere voorwaarde wordt voldaan. Dit doet een zwaar beroep op vertrouwen in elkaar. Dat vind ik lastig, gezien dat juist vertrouwen op dit moment lastig blijkt. Met andere woorden

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

wat is "als er voldoende zicht is op het gedrag van de dieren", hoe kom je er achter. Geen idee wat er gebeurt als dieren ontsnappen via tijdelijke openingen. Bijkomend lastig is, dat dieren binnen een hekwerk in de wet vallen onder gehouden dieren en dus verandert er veel aan zorgplicht (dierenarts) en aansprakelijkheid.

Bert Hummelen: Samen willen we de waarden van dit gebied bewaren en het liefst versterken. En wel zodanig dat er ook wat te beleven valt; afronden met dieren die er thuis horen. Dat doen we samen en in samenhang. Soms door behouden, soms door ontwikkelen en kansen benutten. Daarvoor zijn we aangesteld door de Provincies en worden we geacht alle belangen goed af te wegen en wijze voorstellen te doen.

Nadat het faunabeleidsplan in Drenthe introductie van herten mogelijk maakte, zijn we zeer zorgvuldig aan de slag gegaan. De soorten effectrapportage heeft alle effecten beschreven, vele belanghebbenden zijn betrokken, deelrapporten besproken, bewoners bevroegd. Voor de SER hebben we vanuit de doelen uit het BIP duidelijke uitgangspunten opgesteld. Eindconclusie; ecologisch gewenst, dikke plus voor de economie, bewoners overwegend vóór, oplosbare schade voor de landbouw. Beheerste introductie en groei met afschot van de populatie horen daarbij, evenals voorkómen en vergoeden van schade.

Sindsdien proberen we samen een goede belangenafweging te maken. Voldoende visie, durf om te kiezen, steun en draagvlak is daarbij onontbeerlijk. Ik heb waardering voor de gesprekken die Henk sinds de laatste stuurgroep gevoerd heeft met ons allen. Bij de uitgangspunten van de SER is geen raster het bewust gekozen uitgangspunt. En niet voor niets, dat maakt het gebied voor mens en dier beleefbaar als wilde natuur. Dat brengt het perspectief van het BIP dichterbij. En daar zijn we voor aangesteld volgens mij.

Bij besturen hoort ook elkaar duidelijkheid geven. Om het kernteam of onszelf de opdracht te geven om de komende tijd te onderzoeken of er ook een volledig omheinde optie mogelijk is, is wat mij betreft onwenselijk. Zo schuiven we (weer) het besluit voor ons uit. Als we elkaar in het midden niet kunnen vinden dan moeten we geen optie aan de uiteinden onderzoeken. Daarmee houden we het kernteam en naar mijn mening ook onszelf voor de gek. Als lid van deze Stuurgroep ben ik dus voor de onderzochte optie in de SER en kan ik instemmen met variant 1, het 'magere' broertje. Ook steun ik het voorstel van het kernteam in het concept plan van aanpak. Naar mijn mening moet het besluit niet worden doorgedrukt maar gewenst zijn door de breedte van deze Stuurgroep. Mochten 1 of 2 leden van deze Stuurgroep niet meekunnen in dit besluit dan moet daar wat mij betreft ruimte voor zijn. Aan ons dan de verantwoordelijkheid om hun belangen en bezwaren als onze opgave te zien bij de nadere uitwerking van het plan van aanpak. Bij oplevering daarvan zullen de beide GS'en een keuze moeten maken over wat dan voorligt. Gezien de zorgvuldigheid waarmee er tot dusverre gewerkt is door het kernteam, zie ik dat met vertrouwen tegemoet. En ondersteun het advies van Henk om het team uit te breiden met een lid namens de FBE (en gemeenten). Met hun inzet kan via een faunabeheerplan uitvoering worden gegeven aan een goed begeleide introductie.

Hans Peereboom: Allereerst waardering voor het werk dat verzet is. Als je het met elkaar wilt, dan kan het nog steeds. En als je het niet wilt met elkaar, dan hoeft het niet. Draagvlak is één van de belangrijkste voorwaarden.

Homme Geertsma: Geeft aan ook veel waardering te hebben voor al het werk en tijd wat er is gestoken in het proces. Er wordt veel waarde gehecht aan het woord 'vertrouwen'. Het woord vertrouwen is een sleutelwoord in het gehele proces. Op het moment dat er geen vertrouwen is dan moet wij stoppen. En op basis van vertrouwen moet er alsnog een oplossing kunnen komen.

Henk van de Boer: Vanuit gemeente Ooststellingwerf maken we een afweging tussen belangen van natuur, recreatie, landbouw; nog los van de financiering komen wij uit op de tweede variant. Met een goede monitoring daarbij om te kijken wat de effecten zijn van het grootwild wat daar wellicht zal worden losgelaten. Op basis van die monitoring komen tot een evaluatie en wat de vervolgstappen zullen zijn. Uit contacten met boeren blijkt dat er slechte ervaringen zijn met vergoedingen tot nu toe. Mocht er straks een besluit genomen zijn, dan raakt dat ook aan draagvlak bij de politiek.

Gert-Jan Bent: Waardering voor de voorzitter die veel tijd en energie in het proces gestoken heeft. Waar wij mee te maken hebben zijn de belangen van bewoners, recreatieondernemers, landbouwers. Gezien de twee varianten, gaan wij nu een situatie creëren waar ruimte is om dieren via de verbindingszone te laten verspreiden of gaan wij dit getemporiseerd laten verlopen via variant 2? Vanuit gemeente Midden-Drenthe is er aangegeven om de tweede variant als uitgangspunt te nemen om verder te verkennen. Omdat je gebaseerd op de monitoring stap voor stap kunt gaan kijken wat de effecten zijn. Het is ook zo dat vanuit de gemeente Midden-Drenthe er verschillende beelden zijn van de wenselijkheid over gebiedsmarkering. De schadevergoedingen zijn zo complex dat monitoring een heel belangrijk element is.

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Jan ten Kate: De gemeente de Wolden sluit zich aan bij de laatste twee sprekers. Het is van groot belang dat je start met iets waar iedereen vanuit de Stuurgroep een handtekening onder kan zetten. Dat je van daaruit een goede start kan gaan maken!

Minne Wiersma: Geeft zijn dank aan de voorzitter en Jori. Wil niet in herhaling vallen wat er de vorige keer is gezegd. In het plan van aanpak zullen de belangen van bosbouw goed worden meegenomen (dit hebben wij al goed met elkaar besproken). Geeft aan niet tegen edelherten te zijn maar de Maatschappij van Weldadigheid heeft wel meerdere belangen. Vindt het persoonlijk jammer dat er zulke hoge omheiningen nodig zijn om dit te organiseren. Het gaat hier om omheiningen die meer dan twee meter hoog zijn. Als dit de uitkomst is dan moeten wij er natuurlijk uit zien te komen. Ik neig eerder naar optie één dan naar optie twee. We moeten natuurlijk eerst schade voorkomen maar het tweede dat als er schade is dan zou ik graag willen dat er een goede regeling wordt getroffen en een pragmatische insteek wordt genomen.

Dick Dijkstra: Vanuit recreatie en toerisme is het wel helder dat introductie van grootwild een toegevoegde waarde heeft. Dat kan een economisch impuls voor het gebied betekenen. Vanuit die gedachte is het vast heel zinvol dat wij hiervoor gaan. Gaan wij nou in een keer groot of klein beginnen? In die zin is er geen keuze gemaakt. Voor ons is het van groot belang dat de edelherten komen. Laten wij vanuit de voorkant ervoor zorgen dat we de punten die er nog zitten op een hele goede manier regelen. Geeft aan het eens te zijn met wethouder Jan ten Kate. Dat als wij het doen, wij het wel met elkaar gaan doen!

Raymond Beerendonk: Eigenlijk wil iedereen het wel maar het staat toch onderdruk omdat LTO niet wil dat er edelherten komen. Wat de recreatiesector nodig heeft zijn leuke dingen in Drenthe. Het lijkt wel alsof de politiek belangen van recreatie minder belangrijk vindt. LTO heeft de zaken goed geregeld. U weet dat het minder gaat in de recreatiesector, maar als het op echte vernieuwing aankomt, laat de politiek het afweten. De recreatiesector heeft de bestuurders wel nodig. Wat onderbelicht blijft in de discussie is dat ook de eigen inwoners herten leuk vinden. Uit onderzoek blijkt dat vooral ook eigen inwoners het NP bezoeken. Ook dat belang mag zwaarder wegen. Als het gaat om concreet uw vraag dan is variant één leuker dan variant twee.

Henk Jumelet: Geeft aan waardering te hebben voor iedereen. De waardering is er omdat we het er nog steeds met elkaar over hebben. We willen met elkaar ook een goed verhaal erbij hebben wat de uitkomst ook is of zal worden. De provincie heeft een bijzondere rol in het hele traject. Dat komt doordat de provincie een besluit moet voorbereiden. Er wordt aan gehecht dat er een gedragen voorstel zal komen. Waarom? Niet om het proces te frustreren maar vooral omdat we het van belang vinden dat je geen gedoe moet hebben als je de SER + plan van aanpak aangeboden hebt. Het kan niet zo zijn wat ons betreft dat wij discussies hebben op een ander moment; wel hier en niet in de statenzaal van Friesland. Als het gaat om besluitvorming, dan heeft Drenthe een ander traject te volgen dan de provincie Fryslan. Bij hen moet het ook komen vanuit de PS Friesland. De kosten voor schaderegeling moeten niet op de provincies worden afgewenteld, maar moeten door anderen gedragen worden want Kramer heeft tegen hem gezegd dat een financiële bijdrage niet vanuit Friesland verwacht kan worden.

Jan Bloemerts: Dus Johannes Kramer zegt dat Friesland niet in het hekwerk wil meebetalen?

Henk Jumelet: Als het hekwerk alleen in Drenthe terecht komt dan zul je misschien een andere discussie hebben dan dat het op gezamenlijke grondgebied komt. Expliciet heeft hij gezegd dat hij geen bijdrage wil leveren aan de schadevergoeding. Maar over hekwerk zal dan expliciet moeten worden nagevraagd. Er wordt gerefereerd aan gesprekken die eerder hebben plaats gevonden.

Henk van Hooff: Wil graag een tweede ronde starten zodat dit gelegenheid geeft aan iedereen om verduidelijking te vragen. En om te bezien of er beweging met elkaar gemaakt kan worden. Met al het begrip wat iedereen voor elkaars standpunten heeft, loopt de scheidslijn nog altijd langs de twee varianten die opgeschreven zijn. Een belangrijke waarneming is dat iedereen zegt 'het is van belang dat wij er samen uitkomen en dat er voldoende draagvlak is'.

Jan ten Kate: Recreatie en toerisme is absoluut van belang voor Drenthe; dat staat niet ter discussie. Ik vind ook niet dat 1 partij vetorecht moet krijgen, maar draagvlak is wel belangrijk. Dit doe je niet met uitsluiting van 1 partij.

Taco van Heiligenberg: Faunafonds is een discussiepunt. In Drenthe worden proceskosten voor 6 soorten al vergoed. Met elkaar willen we negatieve aspecten oplossen. We moeten ons wel afvragen of we allemaal een handtekening moeten zetten, of dat een minderheidsstandpunt ook toegevoegd kan worden.

Jan Bloemerts: Bijzonder dat je afspraken maakt over de procedure en dat je dan in het heetst van de strijd daarvan afwijkt. We werken met consensus. LTO maakt een maatschappelijke afweging,

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

maar weegt ook het ledenbelang. LTO leden hebben slechte ervaringen met gemaakte afspraken rond herten die elders links en rechts worden geschonden. Dan is het niet vreemd dat er geen vertrouwen is dat het hier wel goed gaat; daarom kiest LTO voor variant 2 en wijst optie 1 af.

Henk van Hooff: Stelt voor om een korte schorsing in te lassen van 5 minuten. Dit geeft Henk de gelegenheid om na te denken en de leden van de stuurgroep ook.

Jan Bloemerts: In het heetst van de strijd kunnen bepaalde woorden geïnterpreteerd worden die niet zo bedoeld zijn. Wat elders misgaat, wil niet zeggen dat dat hier ook gebeurt; de opmerking was niet bedoeld om aan te geven dat hier het vertrouwen geschaad is. Met de nuancering die nu wordt gedaan wil Jan de vorige uitspraak terughalen. Hopen dat daar begrip voor is.

Hans Peereboom: Mocht niet tot herintroductie worden overgegaan. Is dat een GS mandaat of een PS besluit?

Henk Jumelet: Wij zullen PS daarover rapporteren mocht het vanuit GS komen. Want de voorwaarde voor introductie was een soorten effecten rapportage (SER).

Homme Geertsma: De emotie heeft een bepaalde invloed, zodra er over vertrouwen wordt gesproken dan krijgt het woordje vertrouwen een extra dimensie. Met name richting de terreinbeheerders en organisatie. Wat voor impact heeft het op anderen en wat voor gevolg heeft het voor u? Kunnen jullie mee in variant twee?

Bert Hummelen: Dat antwoord is volgens mij al wel gegeven.

Henk van de Boer: Vraagt het antwoord te formuleren.

Taco van Heiligenberg: Het antwoord is dat wij niet akkoord kunnen gaan met variant twee. Dat vinden wij namelijk geen optie die recht doet aan onze uitgangspunten en aan de belangen die wij als organisaties hebben als beheerder van het gebied.

Henk van de Boer: Ik hoor een verschil in wij kunnen aan de ene kant er niet mee akkoord gaan en aan de andere kant dat doet onvoldoende recht aan. Daar zit nog ruimte in voor kijken naar variant twee?

Er wordt uitgesproken dat variant twee niet acceptabel is.

Taco van Heiligenberg: Voor ons is de range tussen de vijf-sterrenvariant waarbij het volstrekt open is met de beperking van verkeersslachtoffers en agrarische schade en variant 1. Zo hebben wij het intern voorbereid en dit hebben wij ook aan Henk van Hooff overgebracht.

Henk van de Boer: Het standpunt wordt gerespecteerd maar geeft aan te zoeken naar de ruimte.

Bert Hummelen: Hecht er wel aan om het in perspectief te plaatsen. De soorten effecten rapportage ligt voor daar is 'ja' tegen gezegd. Maar variant twee is van andere orde dan wat voor ligt. Natuurlijk kan het voorgesteld worden, wat ook gedaan is maar wij vinden het geen passende optie.

Taco van Heiligenberg: Wij moeten straks wel gaan uitleggen als variant 1 zou worden gekozen dat het Drents-Friese Wold het uitgangspunt is. Mocht het variant twee worden dan vind ik het moeilijk te verkopen.

Henk van Hooff: Alle dank wordt uitgesproken richting voorzitter. Maar mijn dank gaat uit naar de projectleider, Jori Wolf, het kernteam en de secretaris, Catrien Scholten voor het vele werk dat zij verzet hebben. Als ik kijk naar het stemmingsbeeld zoals het er ligt, dan heb ik het beeld dat wij geen echte verschuiving zien in de voorkeuren die er zijn ten aanzien van de twee varianten. Daar heeft een ieder zijn overweging en gedachte bij. Op dat punt hebben wij ook respect uitgesproken voor die verschillende standpuntenbepalingen. Grote nadruk is ook gelegd op draagvlak dat er moet zijn voor welke positie er ook gekozen wordt en welke standpunt er ook uiteindelijk ingenomen wordt. Een enkeling hier heeft dat ingevuld maar ik denk dat wij allemaal snappen dat draagvlak betekent 'dat wij met elkaar de keuze - welke ook gemaakt wordt - moeten kunnen dragen en daar de handtekening onder kunnen zetten'. Ik kom hier tot een teleurstellende conclusie dat de beelden van de leden van de stuurgroep over de twee varianten te ver uiteen liggen om daar tussen een brug aan te brengen. En dat wij eigenlijk niet een positief besluit kunnen nemen over de voortzetting van het traject. Wij moeten tot een conclusie komen om naar elkaar en naar de achterban helderheid te verschaffen. In dat totaal beeld denk ik de conclusie te moeten gaan trekken: Over de voorwaarden waaronder de introductie moet gebeuren, lopen de inzichten nu teveel uiteen. Dit plan heeft zowel ecologisch als economisch en maatschappelijk gezien zoveel impact op het gebied en de omgeving, dat volledig draagvlak binnen de stuurgroep heel belangrijk is. Zolang die ontbreekt moet ik concluderen dat de tijd er nog niet rijp voor is. Verwoord ik nu wat u vindt?

Henk van de Boer: Wat mij betreft wel. Je bent begonnen dat er geen gezamenlijke uitkomst is dat is neem ik aan wel de conclusie.

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Henk van Hooff: Stelt voor om een concept persbericht op te maken en dat het persbericht het communicatiemiddel is dat naar buiten gaat (na het weekend). Dit zal dan ook de leidraad zijn voor verdere communicatie daarover. De pers zal zoeken naar de verschillende standpunten. Ik vraag u allen met respect richting elkaar te communiceren. We moeten wel samen verder.

5. Plan van aanpak Toegangspoorten

Er zijn veel informatiecentra. De vorige keer hebben wij een soort vertreknotitie voor dit onderwerp gehad maar dat is nu verder uitgewerkt. Graag wordt dit in bespreking gebracht maar de conclusie is uiteindelijk om aan de slag te gaan en een onderligger te maken van wat die informatiecentra over het totale gebied naar buiten dienen te brengen. De voorzitter geeft de gelegenheid om opmerkingen te maken:

Raymond Beerendonk: Maakt de opmerking dat je vanuit de toerist zou moeten gaan denken. Benader het vanuit de toerist. Het mag nooit teleurstellend zijn eigenlijk moet het bieden wat het belooft.

Bert Hummelen: Je moet gebruik maken van alle informatie wat er is.

6. Concept brieven voor de Omgevingsvisie Drenthe en Fryslân

Er zijn ontwerp brieven toegevoegd. Het vertrekpunt is dat wij een ontwikkelingsvisie hebben en onze bijdrage kan zijn om die waarborgen te vragen dat wij die ontwikkelingsvisie kunnen realiseren.

- Er worden een paar op- en aanmerkingen op het ontwerp van de brieven gemaakt. De eerste zin van de 2^e alinea wordt verwijderd. Bolletje 4 wordt ruimte voor NP nieuwe stijl vervangen door realisatie Bidbook/ontwikkelagenda.
- Verder zijn de brieven akkoord en worden naar Drenthe en Fryslân gestuurd.

7. Jaarverslag 2016

Het jaarverslag is vastgesteld. Verder zal het verslag vanuit de Stuurgroep worden verstuurd naar de achterban.

8. Promotiestrategie Regionaal Landschap

Er is nog geen budget geregeld. Met marketing Drenthe wordt er een afstemming geregeld over destination branding. 5-6 juli spreekt het Samenwerkingsverband NP over de merkstrategie en in hoeverre vanuit het programma Nationale Parken van Wereldklasse financiële ondersteuning hiervoor voor niet-winnaars van de verkiezing wordt geboden. Als er geen financiering van anderen komt, wordt dit meegenomen bij de projecten voor 2018.

9. Ingekomen stukken

De ingekomen stukken zijn ter kennisname.

10. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen

11. Rondvraag en sluiting

Het volgend overleg vindt plaats op donderdag 16 november 2017